

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Вулиця Ринкова 10. Н. нов.
Конто почт. нмр. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
всі 1-3 год. повідомл.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в хрвн 4-20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
м., Польщі 5 зл. зл.,
Чехословаччині 30 ч. ч., Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 750
зл. Австрії 750 зл. Імпа-
лізесні 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Без почуття самопошани.

„Концесії“.

III.

„Кресова секція“ і Рада міністрів обіцяє не лише перевести комасацію з доповнення карловатих господарств, але й меліорацію неужитків на терені східних воєвідств та осушення поліських болот.

З першого погляду це грандіозні плани. Тільки подумати: комасація й меліорація, доповнення карловатих господарств і осушення Полісся! Чи ж можна бажати собі більше в даних умовах? Правда, густота населення в галицьких воєвідствах є дуже велика (у львівському воєв. — 101 на 1 кв. км. в тернопільському воєв. — 88 на 1 кв. км. і в станіславському воєв. — 73 на 1 кв. км.); правда й те, що на українській національній території є до 600 тис. карловатих господарств (до 2 гект.) на 985 тисяч карл. господарств в цілій сучасній Польщі, однак уряд зі своєю „кресовою секцією“ про все те думає і хоче зарадити лихо. Біда тільки в тому, що важко додуматися, як і якими засобами все те буде здійснено. На цю тему панує глуха мовчанка.

Як уже було згадано в попередній статті, на доповнення всіх карловатих господарств на українській національній території потрібно ще найменше 1.800 тисяч гект. орної землі. А всього поміщицького орного ґрунту є кругло тільки 1400 тис. гект. Та на цьому не кінець. Від поміщицької земельної поспішності слід відтягнути по 180 гект. на кожне дідовіське господарство згідно з тенором обговорюваної в сеймі новелі до земельної реформи. А що всіх великих господарств в східних воєвідствах є понад 4000, то за великою власністю, колиб навіть земельну реформу переведено по лінії додатнього розуміння закону, все таки мусить лишитися щонайменше 700 тис. гект. Крім того з великої власності мають остати ненарушеними тзв. господарства упромисловлені, насадні, годівельні, взагалі господарства з вищою господарською культурою. Простір виділених від парцеляції великих господарств має досягати 450 тис. гект., себ-то на східні воєвідства тільки української національної території припадає тих виділень щонайменше 200 тис. гект. Таким чином земельно-реформова ненарушність великої власності в 5-тих східних воєвідствах обіймає 900 тис. гект. землі.

Вкінці від поміщицького земельного запасу слід відняти ґрунти, віддані колоністам і осадникам. До кінця 1923 віддано цивільним колоністам, спровадженням з Поль-

щі в Галичині і на східних землях 156.332 гект. землі, а військовим осадникам 111.834 гект. землі, разом 268.116 гект. землі. Слід можна прийняти, що з тих 268.116 гект. землі, відданих польським колоністам, кругло 200 тисяч гект. припадає на українську національну територію. Ось так висоту „випущень“ треба підняти до 1.100 гект., так що на „urelnopolnienie“ прийшло б тільки 300 тис. гект. землі на невдклично потрібних 1.800 тисяч. І то — очевидно — тільки тоді, колиб на українську національну територію не допущено вже ан одного колоніста зпоза її меж і колиб весь земельний запас вжито виключно на доповнення карловатих господарств. В таких умовах наступило б „urelnopolnienie“ тільки шостої частини всіх карловатих господарств, а п'ять шестих остало б на дотеперішньому становищі.

Правда, на „urelnopolnienie“ тих п'яти шестих частин лишаються ще неужитки, які уряд думає амеліорувати, осушення Полісся. Поліське воєвідство займає понад 42 тис. кв. км. простору і має найменшу густоту населення (21 жителів в 1 кв. км.), однак ладно чи можна заповідь уряду в цій справі брати поважно. Годиться ще зазначити, що міністер війни ген. Сікорскі є проти осушення поліських болот в мілітарних оглядах.

Так у світлі цифр, які промовчав польський уряд, представляються земельні справи і зв'язані з ними земельні реформи на „кресах“. Виносачи свої ухвали в земельній справі і проголошуючи їх урбі е орбі, уряд ані одним словом не згадує, як саме думає взятися до їх здійснення. Та ж на комасацію, меліорацію, осушення поліських болот і „urelnopolnienie“ треба величезних грошових засобів. Кошти комасації має покрити населення, як свідчить 3-тя точка ухвали в земельній справі. Очевидно, це бажання не перейде межі „побожних бажань“, бо знищене до ґрунту селянство не в силі себе антиципувати ані одного сотника. Тут рішучо нікими успіхами не уявляється розгортаюча шруба міністра фінансів. Все таки знаємо, яким шляхом ітима комасація. А що ж буде з меліорацією, осушенням болот і „urelnopolnieniem“? Точка 7-ма ухвали „кресової секції“ в земельній справі говорить тільки про скерування на терен східних воєвідств парцеляційної діяльності Рідного Банку та куна ним (очевидно на цілі парцеляції цілих маєтків і їх частин) з метою доповнення карловатих господарств і меліорації. Як це „urelnopolnienie“ і меліорація відбуватиметься — це вже тайна п. Радзана (не того спіритиста, але міністра земельних реформ) і п. Вл. Грабського. Та з усього того, що ми побачили наведеними розглядуючи ухвали „кресової секції“ в земельній справі, як на додони ясно, що з усіх виданих точок буде здійснено тільки перша, а саме приспіння привласнення (інтабуляції) ґрунтів, відданих осадникам.

В. Р.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це на-
родня фортеця, це певний захист у
добі лихоліття!

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 427/25/2. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karnej orzekł na wniosek Prokuratury przy imię Sądzie, jako Trybunał Prezowy we Lwowie, że treść artykuła, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 127 (10.451) z dnia 12.VI. 1925 w artykułach następujących w ustępie, a to: 1) „Fakt dokonany“ w ustępie od słów: Ale cłoż wajoho... do końca artykułu. 2) „Koncesji“ w ustępie między słowami: a) worohamy Polaczci... a) Jakszczo Polaczci, b) nacjonal-dij kwatylji... a) Prawda, c) w ustępie od słów: Pid lunoju Tugaita... do końca artykułu. 3) „Eryskopijki styli“ w ustępie między słowami: Nowyky... a) Jakszczo Polaczci, 4) „Wykaz polityka“ w ustępie między słowami: a) orzeknie... a) Jakszczo Polaczci, b) wyteklysa

a) i swoich. 5) w tejże rubryce z notatki trzeciej ustępie od słów: Oś tak urzadzaj... do końca zawiera wiadomość ad 1) do 4) zbrodni z § 65 a) u. k. ad 5) występek z § 300 ustawy karnej uznał dokonany w dniu 11. czerwca 1925 roku konflikt z ustawą, w której 1) zarządził zniesienie całego nakładu wydawnictwa „Dilo“ z 1925 r. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopiśmie, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą karę a) w ustępie przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863. Dz. p. p. Nr. 6 z 1893 t. 1, zaszczepienie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 12. czerwca 1925 a. Hlawd

Китайська і наша еміграція в Америці.

II

Українська еміграція повільно, але певно, відірветься від своєї першої до Америки, як на справу чисто особисту. А українські порівідні керстві, замість того, щоб створити контролюючий апарат над амурською еміграцією, доставили до тої справи або байдуже, або вороже. Правда, що не можна відмовити патріотизму навіть найменше свідомим національно нашим переселенцям. Візьміть хочби той глибоко вразливий сентимент, коли умираючий на канадській прерії український осядинник каже похвально собі до осядинника „грудочку рідної землі“, яку він колись, вибираючись з рідного краю, увзяв зі собою.

Про цей похоронний звичай наших людей уже писалося в англійській, канадській літературі, і один письменник запитує: „Чи у нас Канадійців знайдеться стільки любови до нашої батьківщини, як у цих верховинців із Баскелу?“ Такі любові до рідного далекого, милі спомини про країну, в якій минули веселі дитячі літа, де стільки радості і гора пережито, не дає серцю українського емігранта відтатися від старої Батьківщини. Але свої національні обов'язки до того улюбленого рідного краю він мало розуміє.

Візьмім хочби ту величезну класу українських фермерів, що населяють тепер у Західній Канаді загалом 300.000 кв. миль англійських, котрі випрошуюють річно подовину намолоту тої славетної на цілий світ канадської пшениці — чи у них зродилася колинебудь думка познайомити українських сільників у старім краю з деґшими і популярнішими способами господарки? Чи в них є мрія вертати до краю тисячами, або когось із своїх синів післати на Україну, щоб підняти старокраве господарство, щоб створити систему елеваторів, щоб торговля українським абіжам зв'язати безпосередньо зі світовим ринком, поминуючи дрібних жидівських купців? Такої думки у наших канадських фермерів нема. Правда, вони дуже журяться долею старого краю, дають принагідно жертви на ту чи иншу ціль, але зерівної допомоги, про яку повише ми згадали — ще ніхто з наших фермерів не підіймався.

Чуємо, що діти українських фермерів винародовлюються. Це велика помилка так думати! Дивуватися треба, що діти таких національно нерозвинених батьків є до тої міри українськими патріотами, до якої вони є ними тепер, хоч школи не бачили України. Коли Україна має надію на своїх дітей, так повинна надіятися прощ за все на українську фермерську молодь в Канаді! Це Українці англійського виховання, це та рухлива, підприємлива генерація, котра може оживити старокраву українську оспалість і втяти наш народ у крутиж англо-саксонського світа. Треба тільки ближче знайомити ту молоду генерацію зі старою Батьківщиною, щоб абстрактне кохання ніколи ними не видалося „Царівни“ знайшло реальні основи в дійсності. Треба, щоб наше американське фермерство, особливо молоде покоління, розуміло, що його обов'язком не є тільки скуповування „квоарів“ та „секцій“ землі, не лише будова елеваторів, але поворот частини, хоч одного сина, на Україну для підняття хліборобства і хлібозбуту на Старій Україні.

(Докінчення буде.)

П. Тернино.

Ще про фахові школи.

В 126 ч. „Шла“ порушило УПТ. справу заснування нових та піддержування існуючих фахових шкіл. Шкода часу і паперу на переконання про konieczність таких шкіл. Всякий розуміє нагу фахових шкіл та не всякий дає собі справу з того, кілька ми, як нація, тратимо через нестачу відповідних фахівців в кожній ділянці промислу. Візьмім кілька прикладів:

Столярство, здається, повинно бути найбільше поширеною галузю рідного промислу, але я, не знаю ні одного промислового столетра, який поза звичайними дверима, вікнами та буденними меблями виробляв би столарську галanterію, дієсно стилеві меблі і т. п. Тут бракує нашим промисловцям не тільки знань до самого виробництва таких річей, але й калікуляції. Калікуляція львівських, столярських промисловців, яких уважаю в нас за найбільш вишкolenих, — а беру тут загал як Українців так Польків і Жидів, — стоїть поза буденними, вище наведеними виробами, на пілком для мене незрозумілих підставах: за один і той самий предмет ставлять ціни, які ріжняться від себе не на 100 відсотків, але на 300 і 400. А чейже таким способом ринку ніхто не здохне; хто буває часто в львівських магазинах, того вразить бізвша скількість спрощування до Львова деревляних виробів, часом незвичайно простеньких, які можна у Львові та у цілій країні дуже корисно виробляти. Я не піддаю ніяких думок, що можна виробляти, на це повинні здобутися самі промисловці. Як приклад вкажу на придуману недавно одним українським купцем-промисловцем галanterійну річ, яку він по довгих заходах з великим вкладом енергії почав виробляти у Львові і побив солідністю виконання не тільки Варшаву але і Познань; він завадений замовленнями, та на жаль виконати їх на час не може, бо львівські промисловці не доілюють чи такі не виють цілком цінності масового, хідкого предмету.

Металевий промисл, який переживає в Польщі велику кризу, більшу від інших, міг би у нас цілком добре розвиватися, як би ми мали добрих ремісників. У нас майже цілком нема машинової слюсарів та механіків для прецизійних робіт. Я не знаю ні одного Українця, який умів би бездоганно сполувати самородно звичайні метали, не кажучи вже про мосаж або алюміній; я взагалі не знаю, чи в Польщі є хто з Поляків, який уміє би сполувати самородно алюміній, а всі майже самоходи мають багато частей з алюмінію, які часто ломляться. Не хочу вже зачіпати галanterії, нею майже ніхто з наших промисловців не цікавиться; а це річ дуже поплатна. У нас ще найбільше цікавляться виробництвом для будівель і, аби тільки дістати роботу, йдуть часами низше коштів виробу нормальних умов; спасають їх тільки „хлопці“, яких кожний промисловець має понад норму. І тут починається звичайно трагедія цілого металевого промислу: хлопці привикає до роботи на „гура“ — недокладної, аби тільки була зроблена, отже до несолідності. Рідко хто вибивається наверх, решта стає недовірливими і мимо волі несовідними, в пізнійшому віці, промисловцями. І чи може бути взагалі мова про створення у нас металевого промислу, коли не маємо добрих ремісників? Всі заміри упрощення краю розбиваються об ту страшну дійсність: нестачу відповідно вишкolenих ремісників. І то не тільки в Україні; на ту самішу хворобу звужають і Поляки — вони ж виховані тої самої школи, що й ми. А металеві виробы заа границі йдуть та йдуть без уніну в той час, коли в нас перевозиться „де-

Пурис

ПЕТА ДО ПУРТИ
HONORARY
MEMBER

дукція“ промислу. Не дивляючись на високе охоронне мито, леготичний металевий виріб дешевший від міснелого, хоча наш робітник дешевший як за кордоном; причина того явища крім високих податків не виступає жоден і несолідний ремісник.

Ми маємо незвичайно дотлий момент для розвинування свого промислу; ми стоїмо на високому митозою стійкою Чаті, Австрії та Німеччини. Шла територія Польщі, за винятком хіба депо упрощеновальної Варшави і Шлеску, не має розвиненого промислу і тому тут можуть мати абут навіть менше варті виробы в порівнянні із загрозливими — але ми й того не маємо, чи не хочемо використати. А час йде і живуть, післязавтра буде за пізно. Хто годув металевими виробами нашої масового споживача селянина? А чейже і лопата, і сапа, цвях та коса і т. п. це річі, без яких не можна обійтися на селі. А їх дуже багато. Візьміть тільки потребу одного села на рік 10 кг. цвяхів, 10 лопат, 10 сап та 10 кіс, то одержите суму мінімальних 170 вагонів готових виробів для Східної Галичини та Волині, які можуть наші кооперативи дуже легко розмістити. Дотелюючи фахова школа не навчила наших промисловців калікуляції та що найважніше кооперативі між собою, а виробити вище наведені предмети, за винятком цвяхів, можуть наші промисловці дуже легко, бо це найпростіша річ. А розширити виробы поза наш тепер хіба не можна?

Ми не маємо ні одної відливарні, а сусіди хоч і мають, то вони дають відливар, яким до доброти не достає дуже багато; це не на вітер слова, пишу на підставі дійсности. Не знаю, чи найдеться в Галичині фабрика, яка відливаряла правильно рівномірно тонку і трівалу підкладку до цементової дахівки або так званний кухонний „блат“. А відливарні в нашій господарії мають велике значіння.

Про інші промисли можна те саме, або й більше дечого сказати. Хто у нас робить сільку, „лявзарок“, цукорію, свічки і т. п. річі? Чи багато є добрих майстрів, які вміють класти фабричні коянки, або обшукання кітла? Де бляхарі з відомим „братурами“ для села?

Виною того всього є нестача фахових, але дійсно фахових шкіл; у Поляків їх теж нема. Вся наша увага, сила духа й енергія повинна звернутися до фахових шкіл для упрощення краю не на експорт, а прийняти для задоволення власних потреб. Я кидая кліч: **все для промислової школи!**

Скажу може навіть для декого еретичну думку: жертвуймо деякі гімназії для промислової школи. Кому будуть служити вихованки наших гімназій? Велика скількість піде на службу до чужих, а нам що з того? На що наш селянин, міщанин чи інтелігент видавав останній гріш — на те, аби його дитина тягла ярмо чужого воза? Творимо свідомо інтелігентний пролетаріат, який не має в даних умовах ніякої підстави до життя на нашій території. Без доповнення нашого народного організму промислом ми цілком без вартости, бо промисловий вирів масово бере зі села гріш нашої селянина і більше той гріш до нас не вертає, а йде того гроша дуже багато. Наші фахові школи мусять дати такого ремісника, який не тільки витиснув би чужий товар з нашого села, але й шукав місця збуту дальше. Наші кооперативи повинні це піддержати в першу чергу, бо промисл принесе для них великі користи. Ще раз кличу: **все для промислової школи!**

Імис П. Волосенин.

Як переведено шкільний плебісцит?

Виник громад, які внесли шкільний плебісцит в доміганням української мови навчання

Повіт володимирський.

1) Балутин 42 денгелопів за 64 днів, 2) Батівди 37 дек. за 64 днів, 3) Батівди 60 дек. за 71 днів, 4) Батівди 67 дек. за 95 днів, 5) Батівди 59 дек. за 85 днів, 6) Батівди 54 дек. за 74 днів, 7) Батівди 68 дек. за 119 днів, 8) Батівди 66 дек. за 91 днів, 9) Батівди 47 дек. за 68 днів, 10) Батівди 96 дек. за 119 днів, 11) Батівди 43 дек. за 58 днів, 12) Батівди 112 дек. за 166 днів, 13) Батівди 64 дек. за 94 днів, 14) Батівди 58 дек. за 69 днів, 15) Батівди 47 дек. за 61 днів, 16) Батівди 26 дек. за 36 днів, 17) Батівди 91 дек. за 102 днів, 18) Батівди 60 дек. за 81 днів, 19) Батівди 31 дек. за 41 днів, 20) Батівди 84 дек. за 119 днів, 21) Батівди 57 дек. за 65 днів, 22) Батівди 20 дек. за 36 днів, 23) Батівди 56 дек. за 68 днів, 24) Батівди 56 дек. за 68 днів, 25) Батівди 20 дек. за 281 днів, 26) Батівди 60 дек. за 64 днів, 27) Батівди 49 дек. за 62 днів, 28) Батівди 54 дек. за 51 днів, 29) Батівди 45 дек. за 86 днів, 30) Батівди 77 дек. за 90 днів, 31) Батівди 30 дек. за 41 днів, 32) Батівди 141 дек. за 180 днів, 33) Батівди 40 дек. за 56 днів, 34) Батівди 37 дек. за 47 днів, 35) Батівди 70 дек. за 71 днів, 36) Батівди 45 дек. за 42 днів, 37) Батівди 18 дек. за 26 днів, 38) Батівди 31 дек. за 57 днів, 39) Батівди 85 дек. за 115 днів, 40) Батівди 61 дек. за 80 днів, 41) Батівди 24 дек. за 32 днів, 42) Батівди 74 дек. за 91 днів, 43) Батівди 75 дек. за 108 днів, 44) Батівди 54 дек. за 63 днів, 45) Батівди 61 дек. за 85 днів, 46) Батівди 47 дек. за 47 днів, 47) Батівди 40 дек. за 56 днів, 48) Батівди 69 дек. за 98 днів, 49) Батівди 63 дек. за 79 днів, 50) Батівди 39 дек. за 44 днів, 51) Батівди 57 дек. за 64 днів, 52) Батівди 65 дек. за 92 днів, 53) Батівди 60 дек. за 87 днів, 54) Батівди 45 дек. за 61 днів, 55) Батівди 64 дек. за 76 днів, 56) Батівди 60 дек. за 73 днів, 57) Батівди 148 дек. за 181 днів, 58) Батівди 19 дек. за 25 днів, 59) Батівди 37 дек. за 72 днів, 60) Батівди 65 дек. за 85 днів, 61) Батівди 88 дек. за 93 днів, 62) Батівди 54 дек. за 64 днів, 63) Батівди 56 дек. за 76 днів, 64) Батівди 53 дек. за 69 днів, 65) Батівди 73 дек. за 85 днів, 66) Батівди 52 дек. за 61 днів.

Разом внесено 4.320 декларацій за 100 днів. Не внесло декларацій жодної громади і то по більшій часті польські або німецькі оселі.

За українську школу.

Заходами Народної Організації Українців м. Львова відбулося в неділю 14 ч. м. в селі Народного Дому велике і добре організоване зібрання української шкільноты. Виступав саво Народного Дому заповняла густо українська публика обох полів з криві українського шкільництва і робітництва.

Віче отворив голова Народ. Організації м. Львова з прохотом відкрити с. Карась. Реферат про шкільну справу зокрема про намірну ліквідацію української шкільноты, одностайно народною більшістю української державної школи в країні і у Львові висловився в. Шкільний Віче признало одностайно резолюцію:

Українські громадяне народилися в Україні, зібрані на всеукраїнський з'їзд 14 червня 1923 у великій селі Народного Дому рішуть одностайно:

1. Закладати рішучий протест проти ліквідації польського шкільництва в українському державному шкільництві всіх типів.

2. Зокрема закладати рішучий протест проти ліквідації української державної шкільноты в Львові (національній шкільній школі) і в інших українських державних школах (наприклад, в Коломиї, Перемишлі і інших містах).

3. Рішучо протестувати проти розвинування найвищих класів української шкільноты і проти ліквідації українських державних гімназій у Львові, Перемишлі і Тернополі.

Одностайно домагаються негайного відкриття розширеної школи розширеної VIII класу української шкільноты в Львові.

В. Виступають все українське громадянство до зорганізування як нашої школи.

Ширіть наш часопис!

